

מילין קידין והידושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביחצירא שליט"א

מִיִּקְרָא

תְּשַׁלַּח

חֲדָתָא דְאֲוֵרֵייתָא
יְסוּד הַדָּשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

אמונה פשוטה - עצה לעמוד בניסיון

ותשובת המלאך לא היו כי אם לאחר העקידה, ואילו קודם העקידה לא מצינו שהתגלה המלאך להסביר לאברהם מדוע עליו להקריב את בנו אשר ניתן לו בהבטחת ה' יתברך, וגם לא אמרו שהיה אברהם מהרהר בדבר כלל, כי בשעת הניסיון אין מגלים לאדם את האמת, והוא צריך להתגבר על עצמו ולעשות בלי הבנה מתוך התגברות וכפיית היצר, ורק אחרי שכבר עמד בניסיון בשלמות אזי הגיעה העת שיזכה להבין שבאמת לא היה כאן שום שינוי, כי לא נאמר לו אלא להעלות את בנו ועתה שהעלהו יכול הוא להורידו.

ופרשה זו יפה נדרשת ומלמדת לכל יהודי, שלא לחפש להבין את הנהגת ה' בשעת הניסיון אלא להתגבר על עצמו בלי שום הבנה, רק לאחר שיעמוד בניסיון בעזר ה' יתכן שיזכו אותו מן השמים להבין את הנהגת ה' עמו היאך היא לטובה ומלכתחילה הייתה לטובה, רק שהאדם אינו יכול להבין זאת.

קודם שבא הכתוב השלישי אין לחשב ולהבין שני כתובים המכחישים

בתוספת ביאור הסביר הגאון רבי חיים מבריסק ע"ה, כי לעולם אסור ליהודי להרהר אחר הנהגת הקב"ה עמו, וזהו הטעם שלא היה אברהם מהרהר מדוע יצווה אותו ה' יתברך להעלות בנו לעולה אחר שכבר הובטח 'כי ביצחק יקרא לך זרע', אמנם לאחר שנאמר לו מפי המלאך 'אל תשלח ידך אל הנער', אז נתן אל ליבו שזה בבחינת 'שני כתובים המכחישים זה את זה, עד שיבוא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם', והרי על מנת כן ניתנה תורה לישראל כדי שידרשו אותה ב"ג מידות שהתורה

המשך בעמוד הבא

וַיִּקְרָא אֵלָיו מֶלֶאךָ ה' מִן הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר אֲבְרָהָם אֲבְרָהָם וַיֹּאמֶר הַנְּנִי. וַיֹּאמֶר אֵל תְּשַׁלַּח יָדְךָ אֶל הַנְּעָר וְאֵל תַּעֲשֵׂ לוֹ מְאוּמָה וּגּוֹ' (כב יא-יב). המאמין בה' יתברך אינו מעלה על ליבו שום הרהור אחר דרכי הקב"ה בעולמו, וגם אם אין הנהגת ה' יתברך ברורה ומובנת לו, אינו נמשך להרהר בזה, אלא מתגבר על עצמו שלא לתהות ולהרהר בכך, ופעמים שלאחר זמן זוכה ומן השמים יבררו לו האמת שאין שום קושיא ותמיהה כלל, כי 'משפטי ה' אמת צדקו יחדיו' (תהלים יט י').

בתורת ה' מצאנו מים חיים לנפש כל חי והוא הדבר שרואים אנו בפרשת העקידה, כיון שנצטווה אברהם להקריב את בנו יחידו, לא היראה אחר מצות הקב"ה אלא הזדרז באהבה המקלקלת את השורה לעשות ככל אשר הצטווה, ורק לאחר שעמד בניסיון והעלה את בנו על גבי המזבח, או אז התגלה אליו מלאך ה' ואמר לו 'אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה' וציווהו להקריב האיל תחת בנו.

ובאמת היה אברהם תמה ומהרהר באותה שעה, מהו שמתחילה הצטווה להעלות את בנו שניתן לו בהבטחת ה' יתברך, ועכשיו שכבר עמד בניסיון, כביכול חזר בו הקב"ה ואמר לו שיוריד את בנו מעל גבי המזבח, וביאר לו המלאך פשרו של דבר, שמעולם לא היה הציווי לשחוט את בנו, אלא רק להעלותו על גבי המזבח, וכיון שעמד בניסיון והעלה אותו, כבר נעשתה מצוותו ומשך הגיעה העת להורידו מן המזבח.

בשעת הניסיון אין להרהר כלל אחר הנהגת ה' יתברך בשום שכל בדבר נראה שהרהרו של אברהם ע"ה

כך זוכה בהמשך הזמן שישתנו קורותיו לטובתו כעין תחיית המתים.

נדרשת בהם, ולפיכך נתן לבו לפרש שיחתו לפני המקום להבין מהות הסתירה בין ההבטחות שניתנו לו.

קודם האמונה התמימה ורק לאחר שחזק בזה יכול לפעמים להבין

ורק כשמגיע לאמונה שלמה ואמיתית בלי שום פקפוק, רק אז רשאי לחשוב ולנסות להבין את הנהגת ה' עמו, כי קודם היות האמונה מיושבת בחוזק בליבו צריך זהירות יתירה שלא להרהר חלילה בשום דבר העלול לפגוע בחוזק האמונה שבלב, וכן אנו אומרים בפיוט 'אין כאלקינו וכו' מי כאלקינו', תחילה מכריזים באופן הברור ביותר שאין שום מלך בעולם כאלקינו, ורק אחר שהאמונה הזאת ברורה בלבנו אזי אפשר להתחיל לברר בדרך של חקירה ודרישה 'מי כאלהינו', כדי להוכיח שאכן כן הוא שאין שום כח בעולם מלבדו יתברך.

ישועת ה' כהרף עין בזכות האמונה התמימה ולימוד גדול יש כאן גם לדורות הבאים, כי בשעת העקידה דומה היה שאין כל מנוס מהקרבתו של יצחק על גבי המזבח כיון שזהו רצון ה' יתברך ומצותו, ואולם כיון שעקד אברהם את יצחק בנו בתמימות בלא שום הרהור, מיד נודע לו שזה עצמו שעקד את בנו הוא המפתח להצלתו, כי אין הכוונה כלל לשוחטו אלא להעלותו ומיד להורידו משם. וכך הוא גם לדורות, כאשר לפעמים נמצא האדם במצב שאינו רואה מוצא ממנו, והוא מאבד את התקוה להיחלץ מן הקושי, אבל העצה האמיתית היא להתחזק באמונה תמימה שכל הנהגתו מסורה בידי ה' יתברך החפץ להטיבו באחריתו, וכפי ברור האמונה בליבו ודחיית מחשבות הרהור ופקפוק,

מילתא דפליאה

ההבדל בין הצחוק של אברהם והצחוק של שרה

וְתִצְחַק שָׂרָה בְקִרְבָּהּ לְאִמֹר אַחֲרַי בְּלִתִּי הֵיטָה לִּי עֲדֵנָה וְאֲדֹנָי זָקֵן. וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָהָם לְמַה זֶה צִחְקָה שָׂרָה לֵאמֹר הֲאֵפֶה אֲמַנָּם אֵלַי וְאֲנִי זָקְנָתִי (יח יב-יג). כשנתבשרו אברהם ואבינו ושרה אמנו על לידת יצחק אבינו מצינו שצחקו שניהם, אצל אברהם נאמר 'ויפול אברם על פניו ויצחק', וכן אצל שרה נאמר (להלן יח יב) 'ותצחק שרה בקרבה לאמר', וצריך להבין מדוע הקפיד ה' על שרה דוקא ולא על אברהם.

הצחוק של אברהם בדרך שמחה היה

נראה שהרגיש בכך אונקלוס, ואצל אברהם תרגם צחוק לשון שמחה [כן הוא התרגום 'ונפל אברהם על אפוהי וחדי'], ששמח אברהם בבשורת לידת בנוא, אבל אצל שרה התרגום הוא לשון צחוק כפשוטו שצחקה על הבשורה וזלזלה בה [כן הוא התרגום 'וחייכת שרה במעהא למימר'], ובזה מובן מדוע היתה הטענה על שרה ולא על אברהם. אלא שעדיין צריך להבין מדוע נאמר אצל שניהם לשון שווה, מאחר שאצל אברהם היה זה ענין של שמחה ואילו אצל שרה ענין של צחוק, והיה ראוי לשנות את הלשון כדי שלא נבוא לידי טעות.

שרה לא שמחה עד שראתה הנס בעיניה

פירש האור החיים הקדוש (בראשית יח יג) כי גם הצחוק של שרה היה בדרך שמחה ובכל זאת הקפיד עליה הקב"ה, כי אברהם שמח מיד כששמע את הנבואה מה', ואף על פי שעדיין לא ראה בעיניו שום שינוי בכל זאת צחק ושמח מחמת חוזק אמונתו שכדבר ה' כן יהיה, אבל שרה לא נאמר בה הצחוק כי אם אחר שכבר היתה לה עדנה, אבל קודם עדנתה לא האמינה ולא צחקה, ורק אחר שהתעדן בשרה ונוכחה לדעת שדבר ה' הוא יקום, אזי צחקה ושמחה גם היא, ועל כך היתה הטענה כלפיה על שלא שמחה קודם שראתה בעיניה.

א. והראיה כי לשון 'וצחק' הוא מלשון שמחה מה שנצטווה מפי ה' יתברך לקרותו יצחק, שנאמר (בראשית יז יט) 'וקראת את שמו יצחק', ואלו לעג אברהם על הענין לא יצוהו ה' יתברך שיקרא לו שם על שם הלעג, אבל ודאי כיון שצוה עליו כן אין בכונתו של אברהם רק טוב (רבנו בחיי שם פסוק ז).
ב. ופירוש 'היתה לי עדנה' שרק אחרי ההבטחה היתה לה עדנה, ומזה למדה שאכן קרובה הנבואה להתגשם. אבל מפשטות הראשונים נראה שפירשו שעדיין לא היתה לה עדנה, ועל זה צחקה כי היתכן שתהיה לה עתה עדנה אחרי זקנתה, וכמו שפירש האבן עזרא 'היתה לי עדנה' כמו 'תהיה לי עדנה'.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

לשם מה נצרך התגלות נוספת להודיע שכרו

אהבתו וחיבתו לא עלה בלבו שום הנאת הגוף בעבור מניעת מיתת בנו, אלא כמו שהייתה כוונתו בציווי הראשון לשמו יתברך בלבד, כן היתה מחשבתו מיוחדת לה' יתברך לבד בלי שום פניית הנאת הגוף.

במניעת בנו מהעקידה בירר עבודת חייו לפרסם שמו יתברך

בכך בירר בירור אחר בירור עבודתו בכל ימי חייו, שמעשיו של אברהם אבינו ע"ה תמיד היו לשם שמים, ופירסם שם שמים בכל העולם, כמו שכתוב (כא לג) 'ויטע אשל בבאר שבע ויקרא שם בשם ה' אל עולם', ודרש ריש לקיש בגמרא (סוטה י). אל תיקרי 'ויקרא' אלא 'ויקריא', מלמד שהקריא אברהם אבינו לשמו של הקדוש ברוך הוא בפה כל עובר ושב, כיצד, לאחר שאכלו ושתו עמדו לברכו, אמר להם, וכי משלי אכלתם, משל אלהי עולם אכלתם, הודו ושבחו וברכו למי שאמר והיה העולם, שכל מעשיו היו רק לפרסם שמו של הקב"ה בפי כל ברואי עולם. ולימד אותם שיש בורא לעולם דווקא בעת התעסקותם באש"ל, היינו בשעת א'כילה ש'תיה ל'ינה, כדי ללמדם בזה, שגם כאשר יתעסקו בענינים גשמיים כאכילה ושתיה, יעשו זאת לשם שמים.

וכן גם כאן נצטוו להורידו והיה לו בזה הנאה סילק נגיעותיו כפי שלימד את כולם שגם בדברים שיש בהם הנאה יעשו לשם שמים.

בהקרבת האיל נתברר לאברהם שה' מתרצה בקרבן בהמה ולא בבנו

בענין זה הוסיף המלבי"ם עוד ביאור בדבר, שכאשר אמר לו הקב"ה 'והעלהו לעולה' חשב שאין לקדוש ברוך הוא קורת רוח בפריים ואילים ורוצה רק בהקרבת בנו ולא משום דבר

וַיִּקְרָא מְלֶאכֶּה ה' אֶל אַבְרָהָם שְׁנִית מִן הַשָּׁמַיִם. וַיֹּאמֶר בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נָאָם ה', כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא חָשַׁכְתָּ אֶת בְּנֶךְךָ אֶת יַחֲדָךְ. כִּי בָרַךְ אֲבָרְכְךָ וְהִרְבֵּה אֲרֵבָה אֶת זַרְעֲךָ (כב טו-יז).

יש להבין מדוע היה לו למלאך ה' להתגלות שנית מן השמים, יכול היה לומר זאת מיד עם דיבורו הראשון 'אל תשלח ידך וגו' כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה', שכבר בשעת התגלות זו כבר עמד בנסיון וראוי לברכה עבורו ועבור זרעו, מדוע לא בירכו בהתגלות הראשונה.

הציווי להוריד את בנו מעל גבי המזבח היה קשה יותר מהקרבתו

ביאור יסודי כתב בזה בפנים יפות (בפסוק זה), שבמצוות יש שני פנים, ישנם מצוות שאין בהם הנאה כהנחת תפילין וציצית וכיוצא בהם, ויש מצוות שיש בהם הנאת הגוף כגון מצוות עונג שבת וכיוצא בה, ובוודאי המצווה שיש בה הנאת הגוף יותר קשה לקיימה לשם שמים ולא להנאת גופו. ומשום כך אף שאמרו (קידושין לט:): שכר מצוות בהאי עלמא ליכא, עם כל זה במצוות שיש בהם הנאת הגוף ומשבר הנאתו מעולם הזה ועושה לשם שמים יש לו שכר אף בעולם הזה מלבד אור הגנוז לו לעולם הבא, מידה כנגד מידה, מאחר ששבר את טבעו שכרו כפול ואף בעולם הזה מקבל שכרו. וידוע מה שאמרו משם החתם סופר ע"ה שיותר קל להתענות לשם שמים מאשר לאכול לשם שמים.

נמצא אם כן, שלאברהם היו שני ניסיונות זה קשה מזה, האחד היה לעקוד את בנו ולהעלותו לעולה, ואברהם אבינו עשה זאת בשלימות לשם שמים. ונתנסה גם בניסיון יותר גדול 'אל תשלח ידך אל הנער', שמצד עצמו ראוי שישמח בלבו שבנו יחידו נשאר לחיות. ועם כל ההנאה שבדבר, סילק כל נגיעותיו לצדדין ובגודל

הניסיון היה בעקידת יצחק ולא בהקרבת האיל שבא במקומו של יצחק, ואם רוצים להזכיר את עקידת יצחק היה מן הראוי להביא מאכלת לזכר מסירות נפשו של אברהם אבינו ע"ה שכבש רחמיו ועקד את בנו.

כי אכן אינו חידוש שהעלה את בנו לשם שמים, כי ידע שכך הוא ציווי ה' ואין מישהו אחר שהקב"ה חפץ שיקרב לפניו. אך כאשר אמר לו המלאך אל תעש לו מאומה, וראה איל אחר נאחז בסבך בקרניו, ומחמת ציווי ה' הוריד את בנו מעל גבי המזבח באותה כוונה, ועוד הקריב את האיל במקום בנו לשם שמים בלי הנאה כלל, זהו חידוש גדול.

המלאך שנברא ממצות העקידה הוא שנגלה לאברהם

ביאור נוסף כתב בתפארת שלמה (וירא ד"ה והנה) מדוע היה צורך בהתגלות נוספת לברכו, ועם זאת תתיישב לנו קושיא נוספת במעשה עקידת יצחק נצטווה אברהם תחילה להעלות את בנו על גבי המזבח, ואחרי שקיים המצוה ועקד את בנו נאמר לו מפיו המלאך שלא ישלח ידו לשחוט את בנו, מדוע לא הוסיף הקב"ה להתגלות אליו גם בכדי להזהירו שלא לשחוט את בנו.

מפרש התפארת שלמה ע"ה שעיקר הניסיון נאמר לו מפיו הקב"ה להעלות את בנו לעולה, וכיון שקיים אברהם מצות בוראו נברא ממעשה המצוה מלאך טוב, כידוע כי מכל מצוה נברא מלאך, וכפי שלמות המצווה כך שלמותו של המלאך, ומלאך זה הוא שאמר לו שלא לשחוט את בנו כי אם לשחוט האיל חילופו, והוא המלאך השלם כדברי התפארת שלמה (שם): לאחר הקרבת הקרבן נברא מלאך חדש גבוה משל הראשון שהרי לא נגמר המצוה ביצחק רק במחשבה אבל אח"כ כשעשה המצוה בשלימות להקריב האיל תחת בנו ממש ואז נברא מלאך גבוה ורצה הקדוש ברוך הוא לשלוח הברכות האלו ע"י מלאך הגבוה.

אחר. אך כאשר אמר לו המלאך 'הנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו', נגלה לו שהקב"ה מתרצה גם באילים וכבשים, ובכל זאת לא רצה להורידו עד שנצטווה. כלומר, הגם שראה שיש עוד אפשרות להקריב קרבן מבהמות, ואם כן יש לו לקב"ה נחת רוח גם מדברים אחרים מלבד בנו, והיה צריך לשמוח להורידו, אבל כיון שהקב"ה ציווהו שיעלהו לא אבה ולא חשב להורידו, עד שאמר לו מלאך ה' שנית 'אל תשלח ידך אל הנער ואל תעשה לו מאומה' רק אז הורידו מעל גבי המזבח.

המורם מדבריהם הן לדברי הפנים יפות והן לדברי המלבי"ם, שעיקר התגלות אהבתו של אברהם ע"ה ניכרה והתבררה ביותר בהקרבתו את האיל רק לשם שמים שאז הרי נודע לו שהקב"ה מתרצה גם בהקרבת קרבן בהמה, ועם כל זה הוריד את בנו מעל גבי המזבח רק כאשר ציווה ה', ואחר זה עוד הקריב האיל במקומו לשם שמים, לכך אז זכה לברכות הגדולות 'כי ברך אברכך וארבה ארבה את זרעך'. ואז דייקא 'ויקרא אליו מלאך ה' שנית מן השמים', 'יען אשר עשית את הדבר הזה' שמנעת בשביל רצוני דוקא, 'כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך'. ובזה יובן מדוע לא נאמר לו מתן שכרו מיד בדיבורו הראשון המלאך שציוה אותו שלא לשחוט את בנו, כי מתחילה נצטווה רק להציל את בנו מן השחיטה, וגם זה היה ניסיון לראות אם יתכוון בכך להנאת עצמו, וכיון שעמד גם בניסיון זה ולא היתה כוונתו כי אם לשם שמים, שוב נאמר לו בשנית מתן שכרו שיזכה לשכר גם בעולם הזה.

בר"ה מזכירים זכות הקרבת האיל לשם שמים

מעתה נבין גם מדוע בראש השנה איתא בגמרא (ר"ה טז). אמר רבי אבהו, למה תוקעין בשופר של איל, אמר הקדוש ברוך הוא, תקעו לפני בשופר של איל, כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם, ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני. ולכאורה קשה, הרי כל

מילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודה ה' על סדר הפרשה

הצדיק יודע כי לא התחיל בעבודת ה'

אברהם אבינו הרגיש עצמו כעומד בפתח

והוא יֵשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל (יח א). אברהם אבינו ע"ה שפרסם שם שמים בעולם, הניח לנו ללמוד מדרכיו ולהידבק בהם. והראה לנו כי גם כשזכה למעלות גבוהות בעבודת ה', עדיין היה שפל בעיניו והיה דומה כמי שעומד בתחילת עבודתו. וכך פירש הרה"ק בעל **נועם אלימלך ע"ה** בפרשתנו, 'והוא יושב פתח האוהל', שלמרות כל צדקותו ומדרגותיו עדיין הרגיש עצמו כאילו הוא יושב בפתח והתחלת הקדושה, כי הצדיק כל מה שמתעלה נדמה בעיניו שאינו אלא כמתחיל ועומד בפתח.

כשמרגיש האדם בשפלותו הוא גופא העדות על כך שקרוב הוא אל הקדושה, כעין שכתב **בתשואות חן** (ויקרא ד"ה ובאופן) מקרא שכתוב (ירמיה לא ב) 'מרחוק ה' נראה לי', כפי מה שמרגיש האדם שהוא רחוק מן הקדושה, על ידי זה ה' נראה לי', והוא הקרוב באמת אל ה'.

כשזוכה לחזות בנועם ה' יודע שיש עוד להוסיף לבקש קרבתו

ואמת תורה דרכה שככל שמתקרבים יותר מבינים כי כל שנעבוד עדיין כטיפה מן הים הוא לגודל רוממות אין סוף יתברך ויתעלה, ולכן כאשר זוכה ומתקרב מעט חוזר ומבקש קירבה גדולה מזו כי רואה עד כמה רחוק הוא מן הקדושה. כדמצינו בדוד המלך ע"ה שביקש מלפני ה' (תהלים כז ד) 'אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש' וביאר בזה הרה"ק **רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב ע"ה** (הובא בקדושת לוי שמות ד"ה וזה לך), כי אחת היתה שאלתו של דוד מאת ה' והיא 'שבתי בבית ה' וגו' לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו. אך מלבד זאת 'אותה אבקש' שגם כאשר אגיע לדרגה זו 'לחזות בנועם ה'', 'אותה אבקש' אף על פי כן עדיין אוסיף ואבקש, להשתוקק לזכות לדרגה גבוהה מזו כי כך היא האמת שככל שמתקרב רואה עד כמה יש

לו להוסיף לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו'. אף אנו נחזה בדברי קדשו של **הקדושת לוי ע"ה** שהוסיף על המגיד מזלאטשוב וזה לשונו: ובזה הצדיקים מוסיפים והולכים בעבודת השם יתברך, שנדמה להם תמיד שאינם עדיין בשלימות, ויודעים תמיד בכל עת מה שחסר להם, דהיינו המדרגה שלמעלה מזו שאינם משיגים עדיין, ובטוחים בהשם יתברך ובישועתו שידעו אורח חיים למעלה להשיג גם ההשגה שחסר להם עתה.

הענוה כעומד בפתח היא השער לקרבת ה'

על פי זה הוסיף הרה"ק מברדיטשוב זוהי גם בקשתו של דוד המלך ע"ה (תהלים קיח ט) 'פתחו לי שערי צדק' וגו', כי היה דומה בעיניו כעומד בפתח ומתחנן להיכנס לפנים, ודוקא בחינה שמרגיש מבחוץ היא השער להיכנס בו, כמו שממשיך ואומר 'זה השער לה', היינו הרגשת שפלות זו היא השער להתקרב לה' צדיקים יבואו בו'.

כעין שהגיד הנועם אלימלך ע"ה (לקוטי שושנה ד"ה פתחו): דהנה עיקר מדת הצדיקים כך היא, בכל מה שעובד יותר להבורא ברוך הוא הוא מבין יותר שאינו יכול להגיע אל תכלית העבודה, כי אין סוף בדבר, וזה הוא עיקר הבנת הצדיק שמבין זה שאינו יכול לבוא אל התכלית הגמור והיא היא העבודה. וזהו שאמר הכתוב 'פתחו לי', פירוש הצדיק אומר שיפתחו לו השערי העבודה לבוא בם לעבוד הבורא, לפי שסובר שלא עשה כלום עדיין ולא פעל בעבודתו כלל עדיין. ומשיבין לו 'זה השער לד', פירוש היא היא עיקר העבודה לידע זה שאינו יכול לגמור בהעבודה, כי דבר שאין לו סוף ותכלית והבן.

לעולם יחשוב בלבו שהוא עובד ה' שלא לשמה

וכן היא הדרך לכל עובד ה', שיהיה נדמה בעיניו כאילו עבודתו אינה בשלמות, וזהו פירוש דברי הגמרא (פסחים נ:): לעולם יעסוק בתורה שלא לשמה, היינו שלעולם יהיה דומה בעיניו כאילו עבודתו היא שלא לשמה, וישתוקק תמיד לזכך

טובה לאו כמעשה.

בעקידה נעשה שתהיה המחשבה נרצית כמעשה

וישראל זכו לזה מעקידת יצחק, שגם אז לא היתה רק מחשבה, אבל במעשה לא נשחט יצחק רק תמורתו איל, ולמרות זאת נאמר 'עין אשר עשית את הדבר הזה', הרי שאף על פי שרק רצה לעשות קרא לזה הכתוב 'עשית'.
ואברהם אבינו ע"ה רצה להמשיך מדריגה זו, שתהיה נחשבת לישראל מחשבת מצוה כעשייתה, ובפרט רצה להמשיך זאת ביומא דדינא בראש השנה, כדי להרבות זכויות ביום הזה. ונרמז זאת בפסוק 'אשר יאמר' אף אמירה בלבד, 'היום' בראש השנה שנקרא 'היום' כדברי הזוהר (פינחס רלא.), 'בהר ה' יראה' היא נחשב כמעשה שהיה בהר ה' הוא העקידה, וכמו 'בהר ה' זכות העקידה נחשבת כמו שנעשתה בפועל, כן יראה תמיד לדורות זכות המחשבה כזכות מעשה.

מכח מחשבה כמעשה הורישו לנו אבותינו כח למסור נפשנו

וידוע הדבר שכוונת אברהם ויצחק בעקידה היתה להמשיך את כח מסירות נפשם לזרעם אחריהם לדורות עולם, ומכח זה אף הפחות שבישראל מוסר נפשו על קדושת השם כמו שנודע לרבבות ואלפים בכל הדורות והמצבים שעם ישראל היה בו. ויש להקשות על זה, הרי בפועל לא מסרו נפשם, וכיצד אם כן המשיכו כח זה לדורותיהם.

אך כיון שחידשו שגם במחשבה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, אם כן אכן מעלה עליהם, כאילו עשו בפועל וכאילו מסרו את נפשם, וכיון שנחשב שמסרו נפשם בפועל יכלו להשריש כח מסירות נפש בפועל לזרעם אחריהם בכל הדורות. ומזה יכול כל אחד מזרעם בכל הדורות למסור נפשו על קדושת שמו יתברך.

כוונתו ומחשבתו שתהיה יותר לשם שמים, ועל ידי כן יזכה להוסיף במדרגות גבוהות לשם שמים, כמו שאמרו שם שמתוך שלא לשמה בא לשמה, היינו מתוך שנראה בעיניו שאין כוונתו ראויה, יזכה לבוא למדרגת לשמה גבוהה יותר.

הקב"ה מסתתר מן האדם כדי שיוסיף בעבודתו

וכמו כן הקב"ה מסתיר עצמו מן האדם וגורם לו לחשוב שהוא רחוק מן השלמות, כדי שיוסיף אומץ להתקרב יותר לה' יתברך למעלה ממדרגתו, וכדרך שהאב מתרחק ממנו מבנו הקטן כדי לגרום לו להוסיף ולהתקרב אליו, כמו שפירש הבעל שם טוב ע"ה בפסוק (תהלים מח טו) 'הוא ינהגנו על-מות', 'עלמות' לשון עלם צעיר לימים, שה' נוהג עם האדם כמו אל ילד צעיר לימים, ובכל פעם שהאדם מתעלה מעט נדמה בעיניו כאילו הוא נופל ממעלתו, וכל זה כדי שיוסיף עוז ותעצומות בעבודת ה'.

רצונו הפנימי של כל יהודי לעשות רצון ה'

אֲשֶׁר יֹאמֶר הַיּוֹם בְּהַר ה' יִרְאֶה (כב יד). ביאר הרה"ק רבי ישראל מטשורטקוב ע"ה, דהנה ידועים דברי הרמב"ם (גירושין פ"ב ה"כ) במי שכפוהו בית דין של ישראל לגרש אין זה אונס, שהרי רוצה לקיים את התורה ולהתרחק מן העבירות, רק אנס עצמו בדעתו הרעה, ולפיכך אם כפוהו עד שתשש כוחו ואמר רוצה אני אין זה כפייה וגירש לרצונו. ומדבריו אפשר להבין מדוע דוקא בישראל מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה ולא בעכו"ם (ירושלמי פאה פ"א ה"א), משום שנפש היהודי בעצם חושקת להשלים רק טוב, אלא שהשאור שבעיסה - היצר הרע, מעכב על ידו, ולכך נחשבת אצלם מחשבה כמעשה, שמחשבתם מוכיחה על רצונם. מה שאין כן בעכו"ם שנפשם הרעה מתאוה רק רע כל היום, לפיכך אצלם מחשבה

יצא לאור ע"י מכון אור לישראלים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או לגשת ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישראלים
ניצוב ועימוד: שוקי קנר